

Jordi de Sant Jordi (poesies, dates i comentaris),

per LL. NICOLAU D'OLWER.

A) POESÍES INÈDITES

I

En el foli, molt malmès, amb què ara comença el cançoner català H,¹ ens ha pervingut l'acabament (dues estrofes i tornada) d'una poesia que, per efecte de la mutilació, queda anònima i sense títol.

Es tracta d'un *Plany d'amor*, que no dubto d'atribuir a Mossèn Jordi de Sant Jordi, pel *senyal* de la seva tornada. Aquest senyal, *Reyna d'honor*, es retroba en sis de les poesies de Mossèn Jordi ja publicades,² mentre que fins ara jo no l'he vist usat per cap altre dels nostres poetes. Ni l'estil ni la llengua del *Plany*, a més, no desdiuen de la llengua ni l'estil del cambrer d'Alfons IV.

Si Reina d'honor fos sempre la mateixa dama, jo situaria cronològicament la nova poesia poc després de la *Crida a les dones*. En aquesta, el poeta la requereix «d'esclarir-li la cella», en el *Plany* sembla que ja ha perdut tota esperança.

1. Ms. 7-8 de la Biblioteca de Catalunya. Vegi's J. Massó Torrents i Jordi Rubió : *Catàleg dels manuscrits*, en el *Bulletí de la Biblioteca de Catalunya*, I, pàg. 48.

2. J. Massó Torrents, *Obres poètiques de Jordi de Sant Jordi* (Barcelona, L'Avenç, 1902). Les poesies del recull són 18, de les quals n'hi ha 12 amb *senyal* : *Reyna d'honor* (I, IV, VI, XI, XIV, XV), *Amor amor* (I, XII), *Na Isabel* (II, VII), *Mos rics balays* (III), *Castell d'honor* (V), *En Cambiador* (XVI).

[PLANY D'AMOR]

- A, cors ten belh, car de mercé!
 còm no volets considerar
 Que muyr languén per vos amar,
 E no suy cresutz de ma fé?
- 5 Ja no say re
 Que us puxa dir, plus de que us ay,
 Ne mon voler, qui ja'l sabetz.
 Mas vos havets
 Encar tals fets
- 10 Que mon afany ges no us display.
- Mas derenán pus no us diray,
 Que m fessats mal ne bon respost,
 Pus que tal lo m fessats tentost.
 Ans vulhats-ho no us amaray.
- 15 Qu'amor li play
 E volch del tot que vostre fos
 Lo jorn que us vi primeramén.
 D'on pas turmén,
 E tan sovén,
- 20 Que vau merrits e cossirós.

Tornada

- Reyna d'onor, lunhs amorós
 No passech may tal pensamén,
 Com cest, qui m fen
 Lo cor e'l sen,
- 25 Can de mon dan no us sentits vos.

1. En el *Catàleg*, Massó-Rubió llegeixen : *Acors son belh*.
 14. En el ms. : *no vos amaray*, que fa el vers llarg d'una síl·laba.
 16. En el ms. : *vostra*.
 17. En el ms. : *queu vi*.
 22. En el ms. : *penssamen*.
 24. En el ms. : *lo cor el cen*.

II

El Marquès de Santillana, en el seu *Prohemio* a don Pere de Portugal, ens diu que Mossèn Jordi de Sant Jordi «fiço la *Passión de amor*, en la qual copiló muchas buenas cançiones antiguas, assí destos que ya dixé [Guillem de Bergadà, Pau de Bellviure i Pere March] como de otros.»¹ Aquesta obra la creia hom perduda, acontentant-se de la fàcil deducció que seria un poema col·lectiu, com els compostos per En Francesc Ferrer i En Pere Torroella.

En el mateix cançoner H, però, de què ja he parlat, on es conserven algunes poesíes de Mossèn Jordi, hi ha també una *Pacio amoris*, poema col·lectiu, fet de versos i cobles de trovadors provençals i poetes catalans, començant amb En Guillem de Bergadà i acabant amb Mossèn Jordi mateix.

Igual títol, igual forma, igual contingut, igual època, en la *Pacio amoris* del nostre cançoner que en la *Passión de amor* al·ludida pel Marquès de Santillana. ¿Com dubtar, doncs, que l'una i l'altra no són sinó un sol poema, la *Passió d'amor* de Mossèn Jordi de Sant Jordi?

He pogut identificar-hi versos de Guillem de Bergadà, Arnau de Maroill, Bernat de Ventadorn, Rigaut de Barbezill, Folquet de Marsella, Clara d'Anduza i Pons d'Ortafà, apart dels presos per Mossèn Jordi d'altres poesíes seves. Qui sàpiga més que jo (i no és pas gaire demanar) de literatura provençal, identificarà potser altres versos de la *Passió d'amor*. Per contra, certificaré que si n'hi ha de manllevats, com assegura el *Prohemio*, a En Pau de Bellviure i a En Pere March, ho són d'obres d'aquests poetes o ja perdudes o incògnites fins ara.

El poema de què es tracta, llarg de 154 versos, ocupa els folis CCCLXXXI r.^o a CCCLXXXIV r.^o del cançoner H (pàgs. 589 a 596 del ms. 8 de la Biblioteca de Catalunya). Publicant-lo, he volgut conservar l'espai en blanc que tot sovint hi ha d'un vers a l'altre, puix gairebé sempre es correspon amb els fragments de manlleuta. Les pauses i divisions que el significat comporta van indicades amb la puntuació, els apartats i les majúscules.

1. Amador de los Ríos, *Obras del Marqués de Santillana* (Madrid, 1852), pàg. 11. Prohemio, XIII.

PACIO AMORIS SECUNDUM OVIDIUM

- ¶ *Cant vey li temps camgar e n'brunusir*
que non aug chant d'auzel voltes ne lay,
 Me sent al cor un tal esmay,
 Quant mi recort
 5 Que per amor Jesús pres mort
 E tuig li san,
 E pens d'amor lo bel (l)afan(y)
 Que'm fa passar,
 D'on vullh Ovidi reclamar
 10 Disent aysí :

- Qu'amor s'engendre de cor fi
 E vertader,
 E no de fals ni monsanger
 Ne variable;
 15 E tantost qu'és d'aycò culpable
 Amor no's dita,
 Que lay on se met ne-z habita
 Ges no'y atura.

- Axí com fech dels quatre vents natura,
 20 Que-z on plus van esfors(s)en lur poder...
 Amor és sauber e poder
 Ffundat en saviesa,
 E per sa gran altesa
 Desonestat no vol,
 25 Ffranquesa del tot col,
 E-z ama son amich
 E lunye'l de destrich.
 Enquer vullh que sabgatz
 Que-(z) amor és amistats

1-2. Guillem de Bergadà (*Grundriss*, 210, 16):

Quant vei lo temps camjar e refredir

E non aug chanz d'auzels, noutas ni lais.

(Adallert Keller : *Lieder Guillems von Berguedan*, Mitau, Leipzig, 1849.)

15. En el ms. : *quez*.

17. En el ms. : *sa met*.

27. Foli ccclxxj v.^o = pàg. 590.

- 30 Sobre tots celhs qu'eu say enamorats,
 E per res no sosté offensa ne barats,
Axi com celh qui ama e no's amatz.
 E per ço ha pausat
 Prop de se un ostal
- 35 On són fayt duy portal,
 E-z en miey un chastelh,
 Aut e sobrer e belh,
 On està ·1 DIEU D'AMOR
 E ponte (*sic*) çay VALOR,
- 40 E diu en aut cridant :

*«No's merevelha si yeu xant
 Mils de nulh autre xantador.»*

- ¶ Per l'un portal entrar
 Vos cové, que nomnar
- 45 Se fa JOYA e dir,
 E per l'altro celhir
 Lo qual DOLOR s'apelha.

*Atressi com l'orifany,
 Qui quant chay no's pot levar,*

- 50 Celh qu'en la porta vol entrar
 On JOY estany,
 Que davant, amorós e gay,
 tentost lo guía

32. Arnau de Moçoill (*Grundriss*, 30, 3):

Aissi cum selh qu'ama e non es amatz.

(Raynouard, *Choix des poésies originales des troubadours*, III, 214.)

33-34. En el ms. escrits com un sol vers.

36-37. Confronti's amb els versos 71-72 de la *Cort d'Amor*:

Ez el mei loc ac un castel

Q'anc negus hom non vi plus bel.

(*Revue des Langues Romanes*, XX, 157.)

41-42. Bernat de Ventadorn (*Grundriss*, 70, 31):

Non es meravelha s'ieu chan

mielhs de nulh autre chantador.

(Raynouard, *Choix*, III, 44.)

48-49. Rigaut de Barbezilh (*Grundriss*, 421, 2):

Atressi cum l'olifans

que quan chai no's pot levar.

(Raynouard, *Choix*, V, 433.)

50. Foli cclxxxij r.^o = pàg. 591.

Amb xant d'auzelhs e melodia,

- 55 E puyt avant l'aporta
Aut en la sobirana porta,
On veu de virtuts canta:
«Vergier d'amor on nais la fina planta;
que'b gran beutat gen expandex e brulha...»
- 60 ¶ E cové'l que's reculha,
Que JOYA ja pus no'l seguix,
Car VOLER tantost hix
Que'l pren e'n fay gran festa.
L'amán dits per fin' amistança :
- 65 «En lo ffront port vostra belha semblança,
De que mon cor nuyt e jorn fa gran festa.»
VOLER, ab rayó (*sic*) presta,
Diu a l'aymán :
«Amich, entés, hay dir per ver :
- 70 «Qui tinch per folh qui ama e no requer
«Dompna del mon, ne 's fía 'n lur semblán»,
Perqué t'amanaray denán
Lo nostra Dieu, c'axi's cové.»
Tantost és denan sa mercé
- 75 Agenollhats,
Lo DIEU D'AMOR diu : «Ben venyats
Vos, novelhamén vengutz.»
L'amán respón apercebutz
Ses altre dir:
- 80 «De vos mi venon li desir
Al cor ab sospir amorós.»

61. En el ms. : *segueix*. Poso *segueix* per la rima.

65-66. Jordi de Sant Jordi (III, *Estramps*):
Jus lo front port vostra bella semblança
de que mon cors nit e jorn fa gran festa.
(J. Massó Torrents, *Op. cit.*, pàg. 70.)

70. Foli cclxxxij v.º = pàg. 592.

73. En el ms., com dos versos.

80. Confronti's amb el vers 941 de la *Cort d'Amor*:

Que de vos sparton mei deszir

(*Revue des Langues Romanes*, XX, 213.)

E com se veu ten abondós
E tan joyós, está 'b reguart,

85 Duptós e certs, e-z arditz e coartz,
Trists e gaugós, avars e franchs e brutz.

¶ DOLOR fay tentost missatgiers

Dos lausangiers

ENVEJA e MALE[LE]NGUA

Manant a xascú d'èls que'l prengua

90 E'l lansen deffora,
E ses de mal outra demora
De fayt exprés,
Liatz e batutz e malmés.
E-z ellh crida'b dolor :

95 «Be m'an mort mi e lhor
Mey hulh galiador!»

Girant los hulls al DIEU D'AMOR

Si'l deffendrà

Ne VOLER si l'emperará.

100 E-z aysin van,
Que no's curen de son affan
Neguna gen.

Ell diu : «tant hay lo cor en pensamén
Del temps com axi'l vey giratz,
105 Que'l gaug m'és a tristor cangats
E'l plaser mi va dexandén».
E porten-lo-se'n ten vilmen
Desenperatz
E baten-lo fort per tot ab desesper.

82. En el ms. : *com sa veu.*

83. En el ms., com dos versos.

84. Foli cclxxxiiij, r.^o = pàg. 593.

93. En el ms. : *betutz.*

95-96. Folquet de Marsella (*Grundriss*: 155, 5):
Ben an mort mi e lor
mei huill galiador.

(*Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen*, XXXVI,
427.)

107-108. En el ms., com un sol vers.

110 Diu alt cridant : «ay, ay, VOLER,
amor és perduda per ver
e-z hay ben fayt con folh en pon».

E-z ab aycest afán respón
Ffins a la porta,
115 On és DOLOR qui desconforta
E li demana :

«Ffolhs ben haguist la testa vana
Com te meties
En aycest loch, e qué 'y volies?
120 Di-m'ho, si't platz,
Ne com est aysi malmenatz.»
Respón dolén :

*«En greu esmay e-z greu pensamén
Ay mis mon cor e-z en granda error,
125 E'l lausanger e'l falç devinador,
Abaxador de joy e de jovén,*

Vet co m'on falsamén
Abatutz.
E crei tot hom sia perduts
130 Qui fay cest camí lonch,

Car aysi'm pren com fay al jonch
Qui non á frug fulhes ni flor»

¶ DOLOR pus no cossén, de por
Que lay atur,
135 Perseverar lo sieu fur,
Ans fort l'ampeny

110. Foli ccclxxxiiij, v.º = pàg. 594.

123-126. Clara d'Anduza (*Grundriss*, 115, 1):
En greu esmay et en greu pessamen
an mes mon cor, et en granda error,
li lauzengier e'lh fals devinador,
abayssador de joy e de joven.

(Raynouard, *Choix*, III, 335.)

129. En el ms. : *E crei tot hom si pert.*

133. Foli ccclxxxiiij r.º = pàg. 595.

Dengerosamén ab endeny
Ffora'l portal.

- «Ara haujats dompnes que'us fau saber
140 A qualsevol d'estat o ley que sia
Que no'm creats si'us demostre voler
Car, jur vos Deu, que'u fau tot per falcia.
Ten pauques sots dispostes per amar,
Que tot desir e voluntat m'oblida,
145 Mas per qu'en res no'u puscats ignorar
Yeu vos n'avis ab ma publica crida.»
E clou les portes del hostal.
E roman lay,
Cridán ab gran votz d'esmay :

- 150 «Si n'ay perdut mon sauber
Qu'apenes say on m'escau,
Ne d'on vench, ne vas on vau,
Ne que'm fau lo jorn ne'l ser,
Car trasit suy en cresensa.»

Finit.

139-146. Jordi de Sant Jordi (XI, *Crida a les dónes*):

Ara hojats dompnas, que us fau saber
A qualsevol estat o ley que sia,
Que no m creats si us demostre voler
Car, jur vos Dieu, que u fau tot per falcia.
Tant poucas sots dispostes per amar
Que tot desir e voluntat m'oblida,
Mas perque en res no u puscats ignorar
En vos n'avis en ma publica crida.

(J. Massó Torrents, *Op. cit.*, pàg. 29.)

141. En el ms. : *demostra.*

145. En el ms. : *mas que.*

150-154. Pons d'Ortafà (*Grundriss*, 379, 2):

Si ai perdut mon saber
Q'apenas sai on m'estau,
Ni sai d'on ven ni on vau,
Ni que-m fauc lo jorn ni'l ser.

(8 versos més)

Quar trahitz soi en crezensa.

(Milà, *Trovadores, Obras completas*, II, 473. — Aquesta poesia s'atribueix també a Pons de Capdueill i a Rimbau de Vaqueras. Vide : J. Massó Torrents, *R. de V. en els cançoners catalans*. Institut d'Estudis Catalans, *Anuari MCMVII*, pàg. 43.)

B) DOCUMENTS

Després dels vint i tres documents per a la biografia de Mossèn Jordi de Sant Jordi, que vaig publicar en els *Estudis Universitaris Catalans*,* d'altres n'he trobats de bell nou a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. I són els que segueixen:

Els quatre primers, tots ells de 1418, s'intercalen entre el 7 i el 8 de la serie anterior.

Pels I, II i III sabem que Alfons IV concedí al seu cambrer una renda anual vitalicia de 600 florins d'or, cobradors sobre les exportacions de Sicília.

El IV no es refereix directament a Mossèn Jordi, sinó a un parent seu que volia entrar monjo de Poblet, i el rei el recomana.

Els documents V, VI i VII ens enteren que l'efectivitat d'aquella renda dels 600 florins li era empatxada a Mossèn Jordi pels virreis i oficials de Sicília. La data d'aquests documents, 6 abril 1419, els intercala entre el 8 i el 9 de l'antiga serie.

I

Fraga, 15 octubre 1418

Privilegi d'Alfons IV concedint a Jordi de Sant Jordi la quantitat de 600 florins d'or anuals vitalicis, cobradors sobre un gra per cada sac de forment i altres vitualles que s'exportin de Sicília. Si el recapte fos major o menor de la quantitat esmentada, En Jordi esmenarà la diferència al tresor de Sicília, o per aquest li serà esmenada.

Nos Alfonsus etc. ad grata et accepta servicia per vos, ffidelem camerarium nostrum Georgium de Sancto Georgio, nobis diversi-

* Volum VII (1913), pàgs. 163-179. De tals documents i d'una nova lectura de la poesia *Presoner* se'n dedueixen, entre altres de menys importants, els fets següents: que Mossèn Jordi era natural del regne de València; que en 1416, per manament reial, féu un viatge a França; que, havent tingut l'alcaidía de Penàguila, n'havia fet relaxació abans del març de 1420; que en els darrers mesos d'aquest any, batallant a Còrcega, fou armat cavaller; que en el setge de Bonifaci el rei li concedí l'alcaidía de la Vall d'Uixó, a 3 desembre 1420; que en 30 maig 1422 caigué presoner, i que estava en captiveri de Francesc Sforça.

modi prestita, prestiturumque grociora speramus, dante domino, debitum habentes respectum, tenore presentis unum granum ex qualibet salma grani in et super universis et singulis portubus seu carricatoriis regni nostri Sicilie, ultra alia gracia, que per nostros predecessores gloriose memorie onerata et posita recipiuntur et levantur, ex et de frumento seu aliis quibusvis mercanciis, que a dicto regno extrahuntur, levandum ponimus et oneramus, illudque vobis, in remuneracionem dictorum vestrorum serviciorum, concedimus et donamus colligendum habendum et levandum, per vos seu vestrum procuratorem, usque in quantitatem sexcentorum florenorum auri de Aragonie donec de equivalenti ex cambio, quod fieri volumus ad vestri vite decursum in officiis feudis, castlania, seu aliis quibusvis beneficiis, fuerit vobis in dictis sexcentis florenis annuatim, per vos vel vestrum procuratorem habendis seu recipiendis, integre satisfactum. Et quia, juxta sterilitatem seu pinguedinem temporis et exhibenciam frumenti, jus predictum impingatur seu diminuitur valorque ejus crescit et decrescit, volumus quod vos, seu dictus vester procurator seu ille qui predictum jus grani pro vobis recipiet seu colliget, teneamini assecurare et promittere in posse nostri thesaurarii dicti regni Sicilie quod totum id, quod plus valebit jus illud, nostro thesaurario restituet. si vero jus dicti grani ad dictos sexcentos florenos auri de Aragonia quolibet anno non assenderit, per dictum nostrum thesaurarium, tam presentem quam futurum, volumus ex peccuniis portum ipsius regni nostri Sicilie, quas ad ideo tamen specialiter assignamus, fieri complementum. Ita quod vos dictus Georgius donec, ut predictur, de equivalenti ex cambio fuerit vobis satisfactum, dictos sexcentos florenos quolibet anno et plus vel minus per vestri status sustentacione habeatis et recipiatis. mandantes ideo per hanc eandem viceregibus nostris, thesaurario, portulanicis, viceportulanicis, secretis et vicesecretis dicti regni nostri Sicilie et aliis quibusvis, ad quos spectet seu presentes pervenerint, quod dictum vestrum unum, ultra illa que jam colliguntur, ut est dictum, per vos seu procuratores vestros colligi de novo recipi et haberi in quibusvis portubus seu carricatoriis nostris dicti regni Sicilie faceant, sinant et permittant omni contradiccione cessante. dictusque thesaurarius noster, tam presens quam futurus, si jus dicti unius grani ad dictos sexcentos florenos quolibet anno non assenderit, de dictis peccuniis portuum dicte nostre curie, ut predictur, complementum faciat quolibet anno, et si quid plus ultra dictos sexcentos florenos ascenderit, illud a vobis seu dictis vestris procuratoribus habeat et recipiat, seu recipi et haberi faciat. integre et complete de cuiusquidem grani colleccione et extraccione computum et racionem

dicto nostro thesaurario, seu nobilibus dicti regni magistris racionalibus, vos seu dicti vestri procuratores dare seu exhiberi sitis astricti. ipsique et officiales nostri alii concessionem et provisionem nostram huiusmodi, quam valere et tenere volumus donec de equivalenti ex cambio sit provisum teneant firmiter et observent, et non contrafaciant vel veniant quavis causa, vobisque, dicto Georgio seu vestris procuratoribus, super predictis omnibus et singulis dent auxilium consilium et favorem. in cuius rei testimonium presentem fieri iussimus, nostro sigillo communi negociorum Sicilie impendenti munitum. datum Frage, quintadecima die octobris anno a nativitate Domini mcccc.^o xviiij.^o regni que nostri tercio. rex Alfonsus.

Dominus rex mandavit mihi Paulo Nicholai.

Arx. Cor. Aragón, r. 2804, f. 52 v.

II

Fraga, 15 octubre 1418

Alfons IV assabenta el privilegi als virreis i oficials de Sicilia, per tal que donin a J. de S. J. possessió dels seus drets.

Alfonsus etc. venerabili in Christo patri, nobili et dilectis consiliariis de providencia divina episcopo ilderdensi, Anthonio de Cardona militi, viceregibus; Andree Guardiola thesaurario militi, secretis, portulanis, visoportulanis, portulanotis, vicesecretis, magistris, procuratoribus, cabellotis, et aliis quibusvis oficialibus et subditis nostris in dicto regno constitutis dictorumque officialium locatenentibus, et aliis ad quos presentes pervenerint et fuerint presentate, salutem et dilectionem. cum nos, nostri cum carta sigillo nostro communi negociorum Sicilie impendenti munita data ut infra, unum granum ex qualibet salma grani in et super universis portubus seu carricatoriis regni nostri Sicilie, ultra alia gracia que per nostros predecessores gloriose memorie onerata et posita recipiuntur et levantur, ex et de frumento seu aliis quibusvis mercanciis que a dicto regno extrahuntur, levandum posuerimus et oneraverimus, illudque, in remuneracionem suorum grandiorum serviciorum, fideli camerario nostro Georgio de Sancto Georgio concesserimus et donaverimus gracie colligendum et levandum, per dictum Georgium seu procuratorem suum, usque in quantitatem sexcentorum florenorum auri de Aragonie, donec de equivalenti ex cambio, quod fieri volumus ad sue vite decursum in officiis feudis, castlania, seu aliis quibusvis beneficiis, sibi in dictis sexcentis florenis annuatim per dictum Georgium vel suum procuratorem ha-

bendis seu recipiendis, fuerint integre satisfactum, ut in dicta carta lacius continetur : vobis et unicuique vestrum dicimus et mandamus, de certa sciencia et expresse sub nostre gracia et mercedis obtentu, quatenus, quibusvis dubio obstaculo et contradiccione cessantibus, eundem camerarium nostrum, seu eiuslegitimum procuratorem, in possessionem colleccionis dicti unius grani, usque ad dictam quantitatem sexcentorum florenorum, per universos portus et carricatoria, immittatis immussumque manuteneatis et defendatis contra omnes, eundemque granum, per dictum Georgium seu ejus procuratorem usque ad dictam quantitatem, colligi et levare libere et quiete faciatis et permittatis, Ac, super predictis omnibus et singulis, sibi et dicto suo procuratori faveatis, opem et consilium tribuendo, quando et quocies requisiti fueritis. volumus tamen dictum Georgium, seu procuratorem suum, ante quam ad predictam admictatur, securitatem prestare in posse vestri, dicti nostri thesaurarii, de refundendo nostre curie totum id, quod plus dicte quantitate sexcentorum florenorum granum predictum excesserit, ac de ipsius grani colleccione computum et rationem reddere. nec minus, eidem Georgio, si dictum granum ad dictam quantitatem quolibet anno non ascenderit, complementum per vos, dictum nostrum thesaurarium, iuxta seriem prenarrate carte fieri volumus et iubemus. datum Ffrage, sub nostro sigillo communi negociorum Sicilie, xv.º die Octobris anno a nativitate Domini millesimo cccc.º xvij.º rex Alfonsus.

Dominus rex mandavit mihi Paulo Nicholai.

Arx. Cor. Aragón, r. 2804, f. 55 v.

III

Fraga, 27 octubre 1418

Essent apoderat de J. de S. J. per cobrar la renda dels 600 florins el comerciant Bartomeu Cabanes, el rei li recomana la gestió com d'interès personal seu.

Lo rey d'Arago e de Sicilia.

Entes havem que lo feel cambrer nostre en Jordi de Sent Jordi vos ha constituit son procurador a haver, collegir e reebre cert dret o gracia que li havem feta. e com nos, per los bons servirs del dit nostre cambrer, haïam a cor que en la recepcio del dit dret o gracia se prest e s do bona administracio, vos pregam e encarregam que en la dita procuracio del dit dret o gracia donets bona e sollicita diligencia, certificant-vos que ns en servirets.

Dada en Ffraga, sots segell secret, a xxvij dies de octubre del any m.cccc.xviiij. rex Alfonsus.

Dirigitur Bartholomeo Cabanes mercatori.

Dominus Rex mandavit mihi Paulo Nicholai.

Arx. Cor. Aragó, r. 2804, f. 56.

IV

Balaguer desembre 1418

Alfons IV recomana a l'abat de Poblet un parent de J. de S. J., que vol entrar monjo d'aquell monestir.

Lo rey

Venerable abat. un perent del feel cambrer nostre en Jordi de Sant Jordi portador de la present, havent gran devocio en lo nostre monestir de Poblet, ha promes e votat en aquell, e de fet s i es donat. segons som certament informats, es persona bona, de honesta fama e vida, tal que nostro senyor Deu ne sera servit e lo dit monastir. e per esguard del dit Jordi, qui de aço nos ha supplicat, vos pregam e afectuosament que aquell reebats e admetats en lo dit nostre monastir, havents lo specialment per recomenat. certificants vos que ns en farets plaer e servir, los quals vos grahirem. dada en Balaguer sots nostre segell secret a*... dies de deembre del any m. cccc. xviiiij. rex Alfonsus.

Al venerable religios e amat conseller e almoynere nostre ffrare Johan, abat del nostre monestir de Poblet.

Dominus rex signavit et misit expediendam.

Arx. Cor. Aragó, r. 2565, f. 97 v.

V

Barcelona, 6 abril 1419

Els virreis i oficials de Sicilia s'oposaven al recapte dels 600 florins, per ço com, no estant J. de S. J. en el regne, no havia pogut fer l'homenatge i el jurament de llei. Alfons IV diu que els ha fet davant d'ell, i mana que no se'l destorbi en son dret.

Alfonsus etc. nobili et dilectis consiliariis viceregibus nostris in regno Sicilie, salutem et dileccionem. pridie siquidem, cum

* En blanc. Les dates anteriors i posteriors són 24 i 31.

nostro privilegio dato Frage xv die octobris anno m.º cccc.º xviiij.º, fidei camerario nostro Georgio de Sancto Georgio unum granum ex qualibet salma victualium in et super universis et singulis portubus seu carricatoriis dicti regni Sicilie onerandum, graciose recolimus concessisse, prout in eodem privilegio lacius est videre. nunc autem percipimus quod, quia dictus Georgius non est incola dicti regni, quodque pro dicta gracia juramentum et homagium de servicio militari prestando, juxta regni eiusdem constitutiones, no fecit, vos et aliqui ex officialibus nostris dictum privilegium exequi distulistis et differtis, eciam de presenti. quare super premissis intencionem nostram declarantes, vobis dicimus et precipiendo mandamus, de certa sciencia, quatenus eundem Georgium, quem hic in nostris serviciis necessario retinemus, quique pro dicto debito militari servicio faciendo in manibus nostris nuper juramentum et homagium prestitit, seu procuratorem suum, dictis rationibus minime impediatis, quin potius dictum suum privilegium et contenta in eo teneatis et observetis ad unguem ipsumque sue debite exequcioni mandetis et faciatis ab aliis effectualiter exequi et compleri, juxta sui seriem pleniorum. quoniam cum eodem Georgio super dicta eius inde absentia presentibus dispensamus, nos enim, ad uberiolem cautelam, magistris rationalibus, thesaurario, conservatori nostri patrimonii, judici et advocato fiscalibus, ceterisque officialibus nostris in dicto regno Sicilie constitutis et constituendis, cum hac firmiter tradimus in mandatis quod premissis non contrafaciant vel veniant, imo vobis et vestris ordinationibus super his pareant et obediant tanquam nostris, si iram et indignacionem nostram cupiunt evitare. datum Barchinone, sub nostro sigillo communi negociorum Sicilie, die sexto aprilis, anno a nativitate Domini m.º cccc.º xviiiij.º rex Alfonsus.

Dominus rex mandavit mihi Paulo Nicholai.

Arx. Cor. Aragó, r. 2803, f. 154 v.

VI

Barcelona, 6 abril 1419

Carta d'Alfons IV als virreis de Sicilia, requerint-los que donin possessió a J. de S. J.

Lo Rey.

Visreys : segons havem entes lo feel cambrer nostre en Jordi de Sent Jordi vos ha fet presentar les provisions de la gracia que li havem feta en aqueix regne, e per vosaltres es estat respost que aturavets

deliberació e acort sobre la presentació de aquella : per ço us manam que si la dita possessió no li havets donada, ço que no podem creure, aquella li donets decontinent, e fets que les dites sues provisions li sien servades axi com manam, e aço no dilatets, com vullam e haïam ordonat que axi s' faça. dada en Barchinona, sots nostre segell secret, a vj. dies de abril en l any de la nativitat de nostre Senyor m. cccc. xviiiij. rex Alfonsus.

Dominus rex mandavit mihi Paulo Nicholai.

Dirigitur viceregibus in regno Sicilie.

Arx. Cor. Aragó, r. 2804, f. 104.

VII

Barcelona, 6 abril 1419

Carta d' Alfons IV al tresorer reial de Sicilia en el mateix sentit.

Lo rey d Arago e de Sicilia

Tresorer : segons que som estats informats, lo procurador del feel cambrer nostre en Jordi de Sent Jordi ha presentades les letres de la gracia que li havem feta en aqueix regne, segons sabets, e los visreys han respost que ells se aturaven deliberació sobre la presentació de les dites letres, e lo dit Jordi dupte s que los dits visreys no l dilaten metre en possessio. perque, jatsia no presumescam que los dits visreys facen altra cosa sino ço que ls manam, empero, a superhabundant cautela, per ço com havem voler que la gracia sobredita haie son effecte, vos manam que encares que los dits visreys no haïan donada la possessio al dit Jordi, ço que no podem creure, vos li donets decontinent, e li façats respondre de aquella segons la seria e tenor de les dites sues provisions, e en aço donats aquella bona endreça e diligencia que lo fet requer, en manera que lo dit Jordi haia son obtat segons havem manat. Dada en Barchinona, sots nostre segell secret, a vj. dies de abril en l any de la nativitat de nostre senyor mil cccc xviiiij. rex Alfonsus.

Dirigitur Thesaurario

Dominus rex mandavit mihi Paulo Nicholai.

Arx. Cor. Aragó, r. 2804, f. 104 v.

C) COMENTARIS

No pretenc pas de resoldre totes les dificultats que presenta el text de Mossèn Jordi : només intent d'ajudar a la tasca d'esta-

blir-lo, duta en gran part a felïç terme per En Massó Torrents amb la seva edició, a la qual sempre em referesc.

En les correccions que propòs, tot sovint no faig més que retocar la puntuació o la lectura del text Massó; de vegades, preferesc variants ja conegudes; d'altres, en donc algunes fins ara negligides; sols quan la lliçó unànim dels manuscrits és del tot inacceptable, em permet de suggerir una esmena.

I. *Setge d'amor.*

Vers 24.

Per lur FORÇA d'aquest perill estorça...

Cal llegir, per no mancar a la llei mai contradita de l'accent a la quarta del decasíl·lab :

Per lur FORÇA[R], d'aquest perill estorça.

Vers 39.

E no m pusch ja tenir pus DERER DAN...

Jo proposaria :

E no'm pusch ja tenir pus DERENAN...

Té millor sentit, i evita de consonar *dan* amb *dan*.

Vers 45.

Amor, amor, no veig que hajau FER tan
De vençre hom vençut que vos se renda...

Ha de pendre's la variant, que M. T. oblida d'annotar, donada pel cançoner J:

Amor, amor, no veig que hajau FET tan...

II. *Debat entre los ulls, e l cor e l pensament.*

Vers 7.

E vets com m'ha EN quin joch ella mès...

Entengui's :

E vets com m'ha E'N quin joch ella mès.

Vers 11.

E que SON alt la volgren més que res...

entengui's :

E que [A] LLUR alt la volgren més que res.

III. *Estramfs.*

Vers 1.

JUS lo front port vostra bella semblança...

Tenint en compte el pensament del poeta, i també el vers 86 —
Sobre ma faç veuran lo vostre signe — jo proposaria d'esmenar:
SUS lo front port vostra bella semblança.

Vers 23.

Que lo meu cor no s part punt per angoxa,
Bella, de vos, ans ES AY ferm com torres
En sol amar a vos, blanca colomba...

Jo proposo :

Bella, de vos, ans ESTAY ferm com torres...

Vers 50.

Sus quantes són EL, mundenal registre...

Entengui's :

Sus quantes són ÉL, mundenal registre...

és a dir, *en lo*.

IV. *L'aymia*.

Vers 35.

E que PERDENT, me'n pert un bon callar...

Aquesta versió no té sentit. Cal acceptar la dels cançoners J, K,
que M. T. descuida:

E que, PER DEU, me'n pert un bon callar...

Vers 15.

E vai com folls, parlant en oradura,
Ab mi ME SENYS. e si algú diu que m seny
Eu li respon rasó fòra mesura.

Cal pendre per bona la variant, que M. T. anota, del cançoner J, i
llegir :

E van com folls, parlant en oradura
Amb mi MESEYS...

és a dir, parlant tot sol, com un boig.

Vers 17.

Mas FIN amor ara ten fort MESTRENY...

Llegeixi's :

Mas FIN' amor ara ten fort M'ESTRENY...

Vers 35.

A Deu coman a vos que l NOM honrats...

S'ha de pendre per bona la variant, que M.T. oblida, del cançoner J:

A Deu coman a vos que l MON honrats...

XI. *Crida a les dones.*

Vers 15.

Mas LOS cors ha pres tal regirament...

Entengui's:

Mas LO(S) cors ha pres tal regirament...

Vers 40.

Me tench PERDIT que-z ab vos m'avengués...

Entengui's:

Me tench PER DIT que -z ab vos m'avengués...

Versos 42-45.

Que aytal com vos, es dreyt CON se degués
 SERVINT tots jorns, besant mans e gonella,
 E-z outra no AJA, ls playa o ls pes
 Perque V say poch segona ne parella.

La lliçó d'aquests versos queda completament clara, prenent
 les variants del cançoner J, que M. T. oblida:

Que aytals com vos es dreyt c'OME degués
 SERVIR tots jorns, besant mans e gonella,
 E-z outra no, ARA ls playa o ls pes,
 Perque US say poch segona ne parella.

XII. *Obra uniçonant.*

Versos 28-29. S'ha de permutar la puntuació : després
 d'*Enoch*, punt; després de *barataría*, coma.

Vers 32.

E DESAMOR ha molt hom avorrir...

Entengui's:

E DE S'AMOR ha molt hom avorrir.

Versos 36-37. També cal trastocar la puntuació : després
 de *toch*, coma; després de *merxandería*, punt.

Vers 42.

Ne en dona al mon qui per MOLTS se cambia...

El cançoner 9 presenta la variant:

Ne en dona al mon qui per MOTS se cambia...

XIV. *Midons.*

Salvà midons, ley e cells D'ESSA marca...

Entengui's:

Salvà midons ley e cells DE (S)SA marca.

XV. *L'estat d'Honor.*

Vers 10.

PACH QUI miretz los bandejats d'amor...

Proposo :

PRECH QUE miretz los bandejats d'amor.

Vers 18.

Tot son pret met en VERA y pretz muntar...

Llegeixi's :

Tot son pret met en VERAY pretz muntar.

Vers 56.

Gros e fexuchs tal que donna display...

Entengui's :

Gros e fexuchs, tal que [A] donna display

XVII. *Cobla sparça.*

Vers 4.

MONT en sos dits e vol ab druts paría...

Proposo :

MENT en sos dits e vol ab druts paría.

XVIII. *Los enuigs.*

Vers 64.

Punt després de *fret*.

Versos 167-171.

Qui res li deu
 Perque deffin.
 Mon lay AFIN
 Cascú hA FIN,
 Sa voluntat la hon s'end n.

Cal puntuar i llegir :

Qui res li deu.
 Perque deffin
 Mon lay A FIN.
 Cascú AFIN
 Sa voluntat la hon s'enclin.